

Instruction) models, opens up new opportunities for the development of critical thinking, academic writing, oral communication skills, and professionally significant competencies. The empirical part of the study was implemented through a survey of master's students of non-philological specialties and instructors involved in teaching foreign languages for specific purposes. The results showed a high demand for content-oriented tasks: 65% of students preferred working with authentic materials in their field, while less than 20% considered traditional grammar exercises professionally useful. The use of digital platforms (Google Docs, Padlet, Miro) also proved significant, as they created conditions for interactive collaboration in English, bringing learning situations closer to the realities of international professional interaction. At the same time, some challenges were identified: the lack of systematized authentic resources and insufficient focus on oral communication skills. The article concludes that prioritizing content-oriented foreign language communication is a key factor in improving the effectiveness of training master's students in non-philological specialties, since it ensures an organic combination of language and professional knowledge and skills, enhances motivation, and fosters readiness for intercultural interaction and integration into the international academic environment.

Key words: *content-oriented communication, foreign language competence, CLIL, CBI, master's program, digital technologies, professional training.*

УДК 377/378:[33:316.334.23]-052]:[005.336.2:316.477]

Олександр Крячек

Інститут професійної освіти НАПН України

ORCID ID 0009-0002-5810-9538

DOI 10.24139/2312-5993/2025.04/144-158

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ КАР'ЄРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний ринок праці висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців економічного профілю, зокрема до формування в них здатності до ефективного кар'єрного саморозвитку. Розвиток кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства є важливим чинником підвищення їхньої конкурентоспроможності, професійної мобільності та готовності до динамічних змін у сфері праці. Це зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні педагогічної моделі, що забезпечує цілісність і результативність процесу формування кар'єрної компетентності у вищій школі.

Мета. Теоретично обґрунтувати та розробити модель формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства у процесі фахової підготовки.

Методи. У дослідженні використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення, моделювання) і емпіричних методів (спостереження, анкетування, педагогічний експеримент), що забезпечили об'єктивність і наукову обґрунтованість отриманих результатів.

Результати. Проведений теоретичний аналіз наукових джерел та узагальнення результатів педагогічного досвіду дозволили визначити методологічні засади побудови моделі розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. Основою її розроблення стали положення компетентнісного, системного, аксіологічного та діяльнісного підходів, що забезпечують цілісність, структурну впорядкованість і

динамічність процесу формування кар'єрної компетентності. Врахування соціального замовлення, професійних вимог та особистісних потреб студентів зумовило виокремлення ключових компонентів і педагогічних умов ефективного розвитку зазначеної компетентності у процесі фахової підготовки.

Розроблено модель формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, яка є цілісною, відкритою та динамічною системою, що охоплює взаємопов'язані цільовий, змістовий, технологічний і діагностичний блоки. Її реалізація відбувається поетапно, забезпечуючи поступове зростання рівня кар'єрної компетентності студентів та формування їхньої готовності до професійного саморозвитку й кар'єрного зростання у сфері економіки підприємства.

Висновки. Реалізація запропонованої моделі забезпечує системність і цілеспрямованість процесу розвитку кар'єрної компетентності майбутніх економістів. Перспективи подальших досліджень вбачаються у вдосконаленні педагогічних технологій підтримки кар'єрного зростання випускників економічних спеціальностей.

***Ключові слова:** кар'єрна компетентність, професійна підготовка, майбутні економісти, модель, методологічні підходи, професійний розвиток.*

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх фахівців до підприємницької діяльності та кар'єрного зростання виступає однією з ключових умов сталого розвитку системи освіти та її вагомим внеском у процес відновлення національної економіки в умовах воєнного стану й у післявоєнний період. Проблематика формування готовності до професійної кар'єри та розвитку кар'єрної компетентності залишається відносно новим і недостатньо дослідженим напрямом у сучасній вітчизняній психолого-педагогічній науці.

Для майбутніх фахівців з економіки підприємства розвиток кар'єрної компетентності має особливе значення, оскільки саме від рівня їхньої професійної готовності, здатності до стратегічного мислення, підприємницької ініціативи та кар'єрної самореалізації залежить ефективність функціонування підприємств і конкурентоспроможність економіки загалом. В умовах трансформації ринку праці та оновлення освітніх стандартів виникає потреба у створенні відповідних умов, які б забезпечували інтеграцію фахової підготовки з формуванням умінь планувати, будувати та розвивати власну кар'єру. У межах даного дослідження «професійна кар'єра – це індивідуальна траєкторія життєвого та професійного шляху людини, яка проєктується на етапі професійної підготовки» (Крячек, 2024). Саме тому розроблення моделі розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства набуває особливої наукової й практичної значущості.

Узагальнення наукових підходів і аналіз сучасних вимог до професійної підготовки економістів засвідчують потребу у цілеспрямованому педагогічному впливі на розвиток їхньої кар'єрної компетентності. Це зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування та розроблення педагогічної моделі, що забезпечує цілісність і результативність цього процесу у межах фахової підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства.

З метою цілісного відтворення структури процесу формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, у межах професійної підготовки застосовуємо метод теоретичного моделювання, що забезпечує наукове пізнання складних явищ на основі дослідження їх *моделей* – предметних чи знакових систем, що відображають певні характеристики (ознаки, принципи внутрішньої організації або функціонування) оригіналів.

У процесі проектування моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, керуємося розумінням сутності поняття «модель» як системи елементів, що відтворюють окремі сторони, функції предмета або процесу вивчення. Створення моделі, – як зазначає С. Гончаренко, – це найважливіший етап розвитку будь-якої теорії; а суть моделювання полягає у встановленні подібності явищ (аналогій) адекватності одного об'єкта іншому в певних відношеннях і на цій основі перетворення простішого за структурою і змістом об'єкта в модель складнішого (оригінал). Провідною ознакою теоретичної моделі є візуалізація взаємозв'язків елементів у чіткій структурі, котра відображає внутрішні істотні відношення реальності (Гончаренко, 2010). Модель – це не тільки формування знань, які вже існують у свідомості людини, але й невідомих фактів, котрі ще належить трансформувати у знання. Тому однією з важливих задач педагогічної науки є вивчення моделей, набуття з їх допомогою нової інформації, потенційних знань (Лодатко, 2022).

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичну основу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені проблемам професійної освіти, компетентнісного підходу, розвитку особистості фахівця та кар'єрного зростання. Зокрема, у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців важливими є наукові розвідки В. Андрущенко, І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, О. Дубасенюк, які розкривають філософсько-педагогічні та методологічні засади професійної освіти. Особливе місце у дослідженні системи

концептуально-функціональної моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, складають наукові праці щодо особливостей моделювання психолого-педагогічних, психосоціальних явищ і процесів (С. Гончаренко, Т. Канівець, Л. Карамушка, Є. Лодатко, П. Лузан та ін.), професійної підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, зокрема їхнього особистісного і професійного становлення, професіоналізації в сучасних соціально-економічних умовах (Ю. Зіньковський, О. Ігнатюк, І. Каньковський, О. Романовський та ін.); якості професійної освіти в розрізі кар'єрного зростання (Д. Закатнов, В. Лозовецька, В. Орлов, В. Радкевич та ін.); а також методико-технологічних аспектів забезпечення процесу кар'єрного розвитку молоді (С. Алексєєва, Л. Злочевська, М. Сурякова та ін.). Зазначені дослідження дали змогу окреслити психолого-педагогічні умови формування кар'єрної готовності студентів, визначити змістові характеристики кар'єрної компетентності та засоби її розвитку у процесі професійної підготовки.

Методологічну основу становлять положення компетентнісного, системного, діяльнісного, аксіологічного та особистісно орієнтованого підходів, які забезпечують цілісне бачення процесу формування кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства та уможливають розгляд розвитку кар'єрної компетентності як багаторівневий, інтегрований і динамічний процес, що відбувається у взаємозв'язку освітньої, професійної та особистісної сфер.

Мета статті. Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення педагогічної моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства у процесі фахової підготовки.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів наукового пізнання. Теоретичні методи – аналіз, синтез, порівняння, систематизація та узагальнення наукових джерел – застосовувалися з метою з'ясування сутності понять «кар'єрна компетентність», «кар'єрний розвиток», «професійна готовність», а також визначення структури, змісту й педагогічних умов формування кар'єрної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. Метод моделювання використано для розроблення педагогічної моделі розвитку кар'єрної компетентності, що відображає взаємозв'язок цільового, змістового, технологічного та діагностичного компонентів.

Емпіричні методи – педагогічне спостереження, анкетування, опитування, тестування, експертне оцінювання – дозволили виявити вихідний рівень сформованості кар'єрної компетентності студентів, простежити динаміку її розвитку у процесі впровадження педагогічної моделі.

Застосування комплексу зазначених методів забезпечило наукову достовірність, системність і валідність отриманих результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Упродовж останнього десятиліття дослідники розробляють різні варіанти модельних структур щодо особистісного і професійного розвитку фахівців технічних професій, що враховано нами у процесі проектування моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. Учені, моделюючи розвиток педагогічних процесів, вкладають у структуру моделі різні компоненти відповідно до мети і завдань дослідження.

Майбутні бакалаври з економіки підприємства у процесі формування професійної компетентності одночасно розвивають і кар'єрну компетентність, яка постає як інтегрована характеристика особистості. Вона проявляється у здатності усвідомлювати власний кар'єрний потенціал, визначати зони професійної некомпетентності та, спираючись на ці усвідомлення, ефективно проектувати індивідуальну стратегію кар'єрного розвитку (Крячек, 2025). Завдяки цьому майбутні фахівці збагачують свій професійний і життєвий досвід, удосконалюють індивідуально-особистісні якості, оновлюють систему цінностей і переосмислюють ієрархію життєвих, професійних та кар'єрних пріоритетів.

Кар'єрна компетентність виступає водночас показником сформованості індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних якостей, що забезпечують успішне розв'язання комплексних професійних завдань. Вона допомагає майбутнім економістам визначати реалістичні кар'єрні цілі, розставляти пріоритети, оцінювати власні ресурсні можливості та своєчасно здійснювати кроки, спрямовані на досягнення вищого рівня професійної реалізації. Виконуючи різноманітні професійно-функціональні ролі, студенти стикаються з проблемами і завданнями, розв'язання яких стає рушійним чинником становлення їхньої кар'єрної компетентності. Виявляючи соціально активну позицію, вони поступово самовдосконалюються у професійній, особистісній і кар'єрній сферах.

Опановуючи різні види кар'єрної діяльності, майбутній фахівець просувається шляхом професійно-особистісного зростання, результатом якого є сформована кар'єрна компетентність як інтегральна властивість зрілої особистості.

Осмилення особливостей взаємозв'язку професійної та кар'єрної компетентностей, а також урахування закономірностей їх розвитку уможливорює виокремлення основних компонентів процесу формування кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. Ці компоненти взаємопов'язані з визначеними педагогічними умовами та систематизують методико-технологічні засоби її розвитку, що враховано під час проектування відповідної педагогічної моделі.

Конкурентоспроможність випускників закладів вищої освіти визначається сформованістю комплексу особистісних і професійних якостей, до яких належать:

- здатність усвідомлювати перспективу професійного зростання, визначати цілі та завдання кожного етапу кар'єрного становлення;
- стійка мотивація до самопізнання, самооцінки та безперервного кар'єрного розвитку;
- розвинена рефлексія, що забезпечує усвідомлення власних досягнень, можливість адекватної самодіагностики професійно значущих якостей і цілеспрямоване вдосконалення кар'єрної компетентності;
- комунікативна компетентність, яка сприяє продуктивній взаємодії з колегами та ефективному вирішенню професійних завдань.

Формування зазначених якостей забезпечується реалізацією мотиваційного, функціонального, комунікативного та рефлексивного компонентів, що у межах дослідження розглядаються як структурні складові тривалого процесу розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства.

Для розробки моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства ми дотримуємося закономірностей моделювання психолого-педагогічних явищ і процесів.

Спроектвана модель ґрунтується на таких ключових вимогах: *об'єктивність* – концептуально складна, структурована конструкція має об'єктивно відображати дійсні характеристики становлення досліджуваного феномену; *цілісність* – забезпечення цілісності всіх

виокремлених компонентів і зв'язків у структурі розвитку кар'єрної компетентності; *адекватність* – зміст складників і відношень повинен бути адекватним суттєвим ознакам дефініцій базових понять.

Принципово важливим є розрізнення педагогічного процесу, спрямованого на формування кар'єрної компетентності, та процесу здобуття професійної освіти, оскільки їхнє ототожнення є неприпустимим. Натомість, ми орієнтуємося на прогресивні ідеї зарубіжного досвіду підготовки фахівців, де пріоритет надається творчій діяльності суб'єктів освітнього процесу та підвищенню ціннісної значущості знань і формуванню професійних умінь. Підготовка майбутніх бакалаврів розглядається та організовується як педагогічний процес, у якому в інтерпретованій формі відтворено набуті індивідуально-особистісні, професійно-діяльнісні якості, досвід діяльності та рефлексію.

Ці особливості підтверджують логіку дослідницького пошуку, спрямованого на цілісне формування структурно-змістових складників феномену при одночасній диференціації його ключових компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивно-процесуального та праксеологічно-рефлексивного. Модель розуміється як складне, відкрите для зовнішніх впливів утворення, що відображає цілісність освітнього процесу (Лодатко, 2022). Структурно вона деталізована цільовим, змістовим, технологічним та діагностичним блоками, у яких синтезовано цільові настанови учасників освітнього процесу, концептуальні положення наукових підходів, суть та структуру досліджуваної компетентності, особливості педагогічного забезпечення її розвитку (зокрема, поетапну реалізацію педагогічних умов), а також відповідні критерії та показники рівнів сформованості. Уся ця інтегрована структура презентована у вигляді складної граф-схеми (рис. 1).

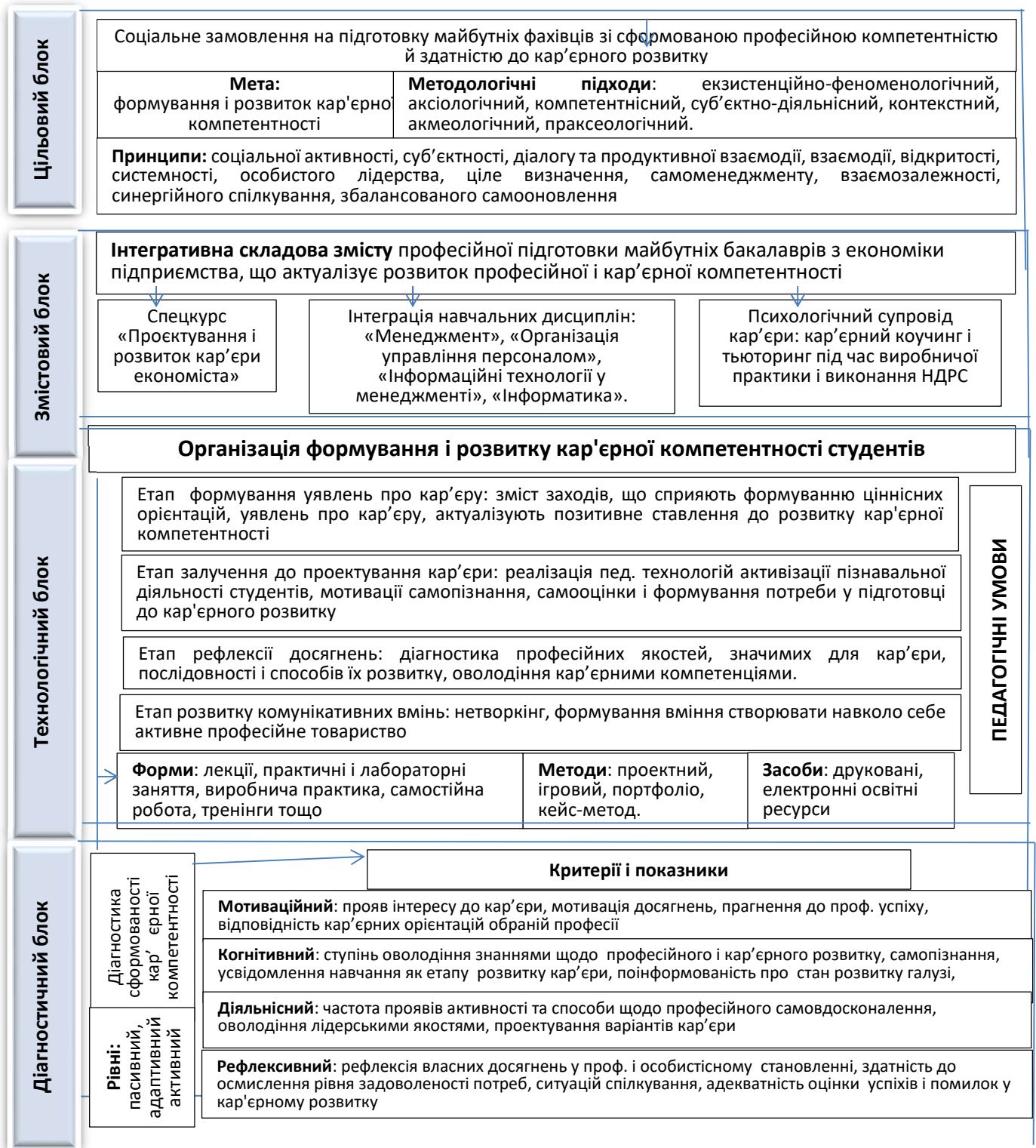

Рис. 1. Модель формування і розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства

Формування кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства доцільно здійснювати на основі комплексного застосування таких методологічних підходів: екзистенційно-феноменологічного, аксіологічного, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного, контекстного, акмеологічного та праксеологічного, які

становлять наукову основу авторської моделі, спрямованої на підвищення якості професійної підготовки, розвиток кар'єрної компетентності та формування готовності до кар'єрного зростання. Методологічні засади моделі відображають онтологічне бачення специфіки вирішення досліджуваної проблеми. Їх унікальність полягає в можливості обґрунтування процесу розвитку кар'єрної компетентності як у змістовому аспекті (екзистенційно-феноменологічний, аксіологічний, компетентнісний, контекстний), так і в процесуальному (праксеологічний, суб'єктно-діяльнісний, акмеологічний).

Застосування *екзистенційно-феноменологічного підходу* передбачає переорієнтацію професійної підготовки з акценту на засвоєння знань, умінь і навичок – на цілісний процес становлення особистості як фахівця, здатного до самостійного проектування та реалізації кар'єрної стратегії, з урахуванням індивідуального стилю професійної діяльності. *Аксіологічний підхід* дає можливість через осмислення системи професійних цінностей сформувавши мотиваційно-ціннісне ставлення до кар'єри, потребу в оволодінні знаннями, навичками та способами дій, необхідними для самореалізації в професійній сфері. *Компетентнісний підхід* реалізується через формування мотиваційно-ціннісного, когнітивно-процесуального, суб'єктно-діяльнісного та рефлексивно-оцінного компонентів кар'єрної компетентності. Це здійснюється в межах вивчення фахових дисциплін («Менеджмент», «Організація управління персоналом», «Інформаційні технології в менеджменті», «Інформатика») та варіативного курсу «Проектування і розвиток кар'єри», а також під час проходження виробничої практики. Програми навчальних курсів враховують соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти кар'єри, її типологію, класифікацію та можливі стратегії розвитку.

Суб'єктно-діяльнісний підхід визначає стратегію побудови моделі, створюючи гнучкі інваріантні траєкторії професійного розвитку. Він передбачає організацію продуктивної квазіпрофесійної діяльності студентів, орієнтованої на набуття знань і навичок, релевантних до майбутньої професійної діяльності, та розширення традиційних і інноваційних форм навчання. *Акмеологічний підхід* забезпечує цілісність професійного саморозвитку, розглядаючи індивідуальність як найвищу цінність. *Акме* – це вершина особистісного і професійного становлення, що виникає в результаті взаємодії різнорідних процесів, які формують нові інтерактивні структури поведінки та діяльності.

З-поміж основних принципів розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, ми визначаємо такі: соціальної активності, суб'єктності, діалогу та продуктивної взаємодії, взаємодії, відкритості, системності, особистого лідерства, цілевизначення, самоменеджменту, взаємозалежності, синергійного спілкування, збалансованого самооновлення. Ці принципи закладено в основу моделі та визначають її концептуальні акценти.

Реалізація запропонованої моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства базується на припущенні, що ефективне становлення цього феномену в освітньому середовищі закладу вищої освіти можливе за умови створення відповідних педагогічних умов. Саме ці умови стали основою для розробки графічного представлення моделі (див. рис. 1). Розвиток кар'єрної компетентності здійснюється через формування спеціального професійно-розвивального середовища, яке сприяє самореалізації особистості в процесі навчання та забезпечує передумови для досягнення професійного успіху в майбутній діяльності.

Змістовий блок моделі розкриває інтегративний характер професійної підготовки, що реалізується через такі складові: розробку та впровадження варіативного навчального курсу «Проектування і розвиток кар'єри економіста»; інтеграцію змісту кар'єрного розвитку у викладання фахових дисциплін, зокрема «Менеджмент», «Організація управління персоналом», «Інформаційні технології у менеджменті», «Педагогіка і психологія», «Інформатика» тощо; психологічний супровід студентів у процесі проходження виробничої практики.

Формування компонентів змістового блоку, які забезпечують інтеграцію професійної підготовки та сприяють розвитку індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних якостей студентів, здійснюється з урахуванням раніше окреслених принципів. На цій основі у здобувачів формуються уявлення про кар'єрний розвиток, базові знання з його основ, навички продуктивної комунікації, практичні вміння та комунікативні якості, необхідні для успішної професійної самореалізації.

Технологічний блок моделі формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства відображає розуміння цього процесу як цілеспрямованої, спеціально організованої діяльності, спрямованої на набуття студентами професійних якостей, що мотивують до самовдосконалення, формують

уявлення про професійний успіх і орієнтують на реалізацію різних стратегій кар'єрного розвитку. Реалізація технологічного блоку здійснюється поетапно, відповідно до стадій кар'єрного зростання здобувачів освіти, з урахуванням педагогічних умов. В основі цього процесу лежить розвиток мотиваційного, функціонального, комунікативного та рефлексивного компонентів кар'єрної компетентності, які забезпечують цілісність і ефективність професійної підготовки.

Перша стадія (базова) передбачає успішне засвоєння основ професійної підготовки, що закладає фундамент для подальшого розвитку майбутнього фахівця. Професійне становлення відбувається в умовах навчання у ЗВО та на виробництві під керівництвом наставників. Творчий підхід проявляється у вмілому поєднанні відомих методів і форм діяльності для досягнення високих результатів. На цьому етапі формуються первинні уявлення про професійний успіх і кар'єрні орієнтації.

Друга стадія (компетентнісна) реалізується в процесі адаптації до виробничого середовища, ознайомлення з його специфікою та технологіями професійної діяльності. Теоретичні знання ефективно засвоюються у поєднанні з практикою, що сприяє обміну ідеями. Студент навчається аналізувати власну діяльність, оцінювати успіхи й помилки, усвідомлює рівень розвитку професійно значущих якостей. Самооцінка визначає мотивацію та інтенсивність дій щодо проектування кар'єрного шляху.

Третя стадія (проектувально-дослідницька) охоплює студентів старших курсів, які активно апробують нові методики, технології, застосовують наукові досягнення у навчально-дослідній роботі. Вони демонструють здатність до проектного мислення, раціоналізують власний досвід, займають суб'єктну позицію в колективній творчій діяльності, генерують ідеї та формують бачення власної кар'єри.

Четверта стадія (акмеологічна) характеризується інноваційним мисленням, здатністю до цілеспрямованого професійного і кар'єрного розвитку. Майбутній бакалавр оволодіває організаторськими навичками, знаннями з менеджменту, вміє презентувати власні досягнення, вибудовувати рівноправне спілкування та підтримувати творчі ініціативи в професійному середовищі.

Презентована модель розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства передбачає: орієнтацію на безперервне вдосконалення ключових компетентностей; можливість обґрунтованого вибору форм, місця, тривалості та термінів

навчання; забезпечення педагогам і керівникам практики інструментів для моніторингу рівня кар'єрного розвитку студентів; чітке визначення цілей і завдань планування кар'єрних досягнень.

Аналіз характеристик, закладених у стадії розвитку кар'єрної компетентності, дає можливість зробити важливі висновки для подальшого проєктування освітнього процесу.

По-перше, розмежування стадій розвитку базується на сформованості таких якостей студента, як: мотивація до досягнень, системність і гнучкість мислення, рефлексивність, комунікативність, презентаційні та організаторські вміння. Кожна з цих якостей проявляється через поведінкові індикатори. Наприклад, мотивація до досягнень виявляється у прагненні до найкращих результатів, здатності долати труднощі та реалізовувати свої здібності у творчих завданнях. Презентаційні вміння – у здатності ефективно взаємодіяти з різними людьми, досягати цілей у спілкуванні, справляти позитивне враження завдяки комунікативним і лідерським якостям. Ознакою розвиненого мислення є здатність структурувати інформацію з різних джерел, оперативно її використовувати, аналізувати ситуації. Формування таких якостей потребує відповідної педагогічної технології.

По-друге, розвиток кар'єрної компетентності має ґрунтуватися на акмеологічно орієнтованому підході, що передбачає використання не лише тренінгових форм (адаптивна модель супроводу), а й технік розвивального супроводу, заснованих на рефлексії та комунікації. Рефлексивні моделі передбачають послідовність: дія – рефлексія – вдосконалена дія, що сприяє глибшому усвідомленню та корекції професійної поведінки (Попова, 2009).

Інтегративні форми розвитку кар'єрної компетентності студентів базуються на таких ключових ознаках: цільова спрямованість на формування кар'єрної компетентності як критерію ефективності психолого-педагогічного супроводу; використання технологій соціально-педагогічного супроводу, що забезпечують послідовність розвитку за логікою: самовизначення – самоорганізація – самореалізація; взаємодоповнення мотиваційної, освітньої та рефлексивної функцій.

Однією з таких організаційних форм є кар'єроформувальна методика, яка передбачає: виявлення дефіцитів професійної компетентності; розробку навчальних модулів для їх подолання;

залучення студентів до виховної роботи через конкурсні заходи; формування позитивного іміджу майбутнього економіста.

Для розвитку кар'єрної компетентності застосовуються методи продуктивного навчання: когнітивні, креативні, організаційно-діяльні (рольові ігри, рефлексивні тренінги тощо). У процесі їх використання студенти: виявляють власні кар'єрні орієнтації та запити; обирають змістовні акценти навчання; здійснюють самоаналіз ефективності навчання; планують самовдосконалення; проєктують варіанти кар'єрного розвитку.

Дослідження процесів професійного становлення підтверджують тісний зв'язок між розвитком кар'єри та професійним навчанням: успішне оволодіння фахом сприяє адекватному вибору кар'єрного шляху, відповідного особистісним особливостям і умовам професійної діяльності. Тому на етапі навчання важливо з'ясувати, чи сприймають студенти кар'єру як можливість розвитку, чи усвідомлюють її мету, етапи, критерії успіху та наскільки їхні уявлення відповідають реальним умовам досягнення кар'єрних цілей.

Діагностичний блок моделі включає інструментарій для оцінювання рівня сформованості кар'єрної компетентності, що охоплює такі критерії:

- мотиваційний – інтерес до кар'єри, прагнення досягнень, орієнтація на професійний успіх, відповідність кар'єрних орієнтацій обраній спеціальності;
- когнітивний – знання про професійний і кар'єрний розвиток, усвідомлення навчання як етапу кар'єри, здатність до самопізнання;
- діяльнісний – активність у професійному самовдосконаленні, розвиток лідерських якостей, вміння проєктувати кар'єрні траєкторії;
- рефлексивний – осмислення власних досягнень, аналіз досвіду спілкування, оцінка успіхів і помилок у кар'єрному розвитку.

Висновки. Отже, розроблена модель формування та розвитку кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства розглядається як складна, відкрита й динамічна система, що включає взаємопов'язані структурні блоки: цільовий (соціальне замовлення, мета, підходи, принципи), змістовий (напрями та компоненти розвитку кар'єрної компетентності), технологічний (етапи, педагогічні умови, форми, методи та засоби формування і розвитку кар'єрної компетентності) та діагностичний (критерії, показники й рівні її сформованості). Реалізація моделі здійснюється поетапно;

результатом кожного етапу є підвищення рівня кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, що відображає їхню готовність до професійного саморозвитку та кар'єрного зростання у сфері фахової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Гончаренко, С. У. (2010). *Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям*. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». (Honcharenko, S. U. (2010). *Pedagogical research: Methodological advice for young scientists*. Kyiv-Vinnytsia: TOV company "Planer").
- Крячек, О. (2024). Теоретичний аналіз феномена «кар'єрна компетентність» у контексті професійної підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. *Професійна педагогіка*, 2(29), 66–72. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.29.66-72> (Kryachek, O. (2024). Theoretical analysis of the phenomenon of “career competence” in the context of professional training of future bachelors in enterprise economics. *Professional Pedagogy*, 2(29), 66–72. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.29.66-72>
- Крячек, О. О. (2025). Чинники впливу на розвиток кар'єрної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. *Інноваційна професійна освіта*, 1(22), 383–391 (Kryachek, O. O. (2025). Factors influencing the development of career competence of future bachelors in enterprise economics. *Innovative Professional Education*, 1(22), 383–391.
- Лодатко, Є. О. (2022). *Педагогічне моделювання: монографія*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан (Lodatko, Ye. O. (2022). *Pedagogical modeling: Monograph*. Ternopil: Educational book – Bohdan.
- Попова, О. П. (2009). Модель розвитку творчого потенціалу майбутніх інженерів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі. У Т. І. Суцzenко (Ред.), *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки* (Вип. 53, с. 300–306). Запоріжжя (Popova, O. P. (2009). A model for developing the creative potential of future engineers in the process of professional training at a higher education institution. In T. I. Sushchenko (Ed.), *Pedagogy and psychology of forming a creative personality: Problems and searches* (Issue 53, pp. 300–306). Zaporizhzhia.

SUMMARY

Kryachek Oleksandr. Modeling the process of developing career competence of future bachelors in enterprise economics.

The modern labor market poses new challenges for the professional training of specialists in the field of economics, particularly in developing their ability for effective career self-development. The development of career competence among future bachelors in enterprise economics is an important factor in enhancing their competitiveness, professional mobility, and readiness for dynamic changes in the labor sphere. This highlights the need for a scientifically grounded pedagogical model that ensures the integrity and effectiveness of the process of forming career competence in higher education.

Purpose. *To theoretically substantiate and develop a model for the formation and development of career competence among future bachelors in enterprise economics within the process of professional training.*

Methods. *The study employed a set of theoretical (analysis, synthesis, generalization, modeling) and empirical methods (observation, questionnaire survey, pedagogical experiment), which ensured the objectivity and scientific validity of the obtained results.*

Results. *Theoretical analysis of scientific sources and generalization of pedagogical experience made it possible to determine the methodological foundations for constructing a model of developing career competence among future bachelors in enterprise economics. The model is based on the principles of the competence-based, systemic, axiological, and activity-based approaches, which ensure the integrity, structural coherence, and dynamism of the process of forming career competence. Considering social demand, professional requirements, and students' personal needs led to the identification of key components and pedagogical conditions for the effective development of this competence during professional training.*

A model for the formation and development of career competence among future bachelors in enterprise economics has been developed. It represents an integrated, open, and dynamic system encompassing interrelated target, content, technological, and diagnostic components. Its implementation occurs in stages, ensuring the gradual growth of students' career competence and the formation of their readiness for professional self-development and career advancement in the field of enterprise economics.

Conclusions. *The implementation of the proposed model ensures the systematic and purposeful development of career competence among future economists. Prospects for further research include improving pedagogical technologies that support the career growth of graduates of economic specialties.*

Key words: *career competence, professional training, future economists, model, methodological approaches, professional development.*

УДК 796:347.77/.78

Наталія Терентьєва

Національний університет біоресурсів і природокористування

ORCID ID 0000-0002-3238-1608

DOI 10.24139/2312-5993/2025.04/158-168

ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН МЕТОДОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ (ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ)

Стаття репрезентує авторські напрацювання в напрямі викладання дисциплін методологічного характеру для спеціальності Фізична культура і спорт. Метою розвідки визначаємо репрезентацію логіки викладення навчальної дисципліни методологічного характеру професійного вектору фізична культура і спорт задля формування стандартизованих компетентностей і програмних результатів навчання.

Акцентовано увагу на індивідуальних завданнях, що є ключовим для опанування дисциплін методологічного характеру, оскільки передбачає реальну наукову роботу – підготовку тез, матеріалів конференцій, публікацій у періодичних фахових виданнях, публічні виступи тощо – із авторським градуированим переліком. Зазначено мету, блоки завдань, контент змістових модулів навчальної дисципліни для вступників ОПП Фізична культура і спорт 2024 і 2025 років вступу в НУБіП України.

Наголошено, що викладачем-практиком для дисциплін методологічного характеру має бути доктор наук, професор, який є керівником наукових досліджень